

О РІШЕННЯ ПРОБЛЕМ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Лупоносова Л.А.

*Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України
(м. Одеса, Україна)*

Економіка України на сучасному етапі свого розвитку, включаючи її агропромисловий комплекс, знаходиться в стані глибокої кризи. Негативний вплив мають структурні, міжгалузеві диспропорції, що нагромадилися в народному господарстві протягом десятиліть, все це і призвело до гострого дефіциту товарів виробничого і невиробничого призначення, і особливо енергоносіїв. Криза посилюється розбалансованістю фінансово-кредитної системи, невідповідністю сформованих управлінських структур потребам економічного розвитку.

Агропромисловий комплекс є найбільшим міжгалузевим комплексом, який включає декілька галузей економіки, націлених на виробництво та переробку сільськогосподарської сировини, а також отримання з нього продукції, та доведення до кінцевого споживача.

За умови надзвичайно високої монополізації економіки, галузі переробної промисловості АПК виявилися дуже чуйними до різких змін соціально-економічної ситуації в Україні і в СНД. Так, однією із найважливіших проблем агропромислового комплексу є забезпечення енергозбереження.

Питання енергозабезпечення, в першу чергу, стосуються підприємств АПК. В останні роки агропромисловий комплекс займає лідируюче місце в Україні за обсягом споживаних (до 19%) енергетичних ресурсів. При цьому, питомі витрати енергії в промисловій сфері за роки незалежності вирости майже на 35%. Постійне зростання питомого енергоспоживання в галузях АПК дуже посилює енергетичну кризу в країні. Перехід на нові економічні умови позначив гостре протиріччя на харчових виробництвах.

Нами визначено основні причини зростання питомого енергоспоживання: стрімке досягнення світового рівня цін при розрахунку за енергоносії, а також відсутність культури енергокористування, теплотехнології, які розраховані на споживання дешевих енергетичних ресурсів; суттєве зниження обсягу випущеної на великих підприємствах продукції; динамічний розвиток в Україні тіньової економіки, яка займає лідируючі позиції в Європі.

Слід зазначити, що саме продукція АПК здатна швидко наповнювати державний бюджет, вона характеризується постійним попитом, вітчизняні технології та сировина гарантують високі харчові якості готових продуктів. У зв'язку з цим, слід шукати економічно вигідні технічні та організаційно-

технічні рішення відносно зниження витрат енергетичних ресурсів.

Основними енергетичними показниками сільськогосподарського виробництва є: висока енергоємність сільськогосподарської продукції, яка в декілька разів вище, ніж у передових країнах; низька енерго- і електроозброєність праці в сільському господарстві, яка за останні роки знизилася на 25%; низьке річне споживання енергії в розрахунку на одного сільського жителя.

На сьогоднішній день в умовах глибокої кризи слід вирішити такі суперечливі завдання, як: зниження енергоємності виробництва сільськогосподарської продукції за рахунок реалізації ефективних заходів з енергозбереження при забезпеченні надійного енергопостачання сільських регіонів; поліпшення побутових умов життя населення; збільшення валового виробництва сільськогосподарської продукції.

Ці питання є достатньо актуальними у зв'язку з тим, що господарські реформи призвели до зниження економічного рівня підприємств АПК, а також до перерозподілу власності.

Потребує свого вдосконалення і внутрішня енергетична політика. Держава повинна забезпечувати задоволення потреб споживачів, при цьому створюючи для них можливості для отримання якісних енергоресурсів в потрібних обсягах за мінімальними цінами, а також орієнтуючи на це підприємства паливно-енергетичного комплексу. Тобто головними для держави повинні стати інтереси не постачальників, а споживачів.

Саме енергетична політика держави повинна орієнтуватися на інтереси населення, а тільки потім враховувати інтереси виробників і постачальників. Враховуючи високу енергоємність економіки країни, головним напрямком державної енергетичної політики має бути підвищення ефективності енергоспоживання. Політика повинна регулювати діяльність не тільки традиційних галузей паливно-енергетичного комплексу, але й галузей житлово-комунального господарства, – тепло, газу та водопостачання.

Тому, слід у повному обсязі використовувати різні заходи стимулювання ефективного енергоспоживання, а саме пільгове оподаткування, кредитування, а також заходи відносно посилення адміністративного впливу за нераціональне використання паливно-енергетичних ресурсів, в тому числі різні штрафні санкції. Причому, слід врахувати, що нині діючі заходи адміністративного покарання і штрафні санкції виявилися неефективними, тому їх необхідно підсилити. Також має необхідність посилення державного впливу на ефективність роботи підприємств паливно-енергетичного комплексу, від роботи яких залежить вартість багатьох енергоресурсів.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О. Ф. (м. Суми, 24–26 квітня 2013 р.) : у 4 т. / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – Т. 1. – С. 169-171.